

Amsterdam bijt de spits af

Aktiegolf ambtenaren onafwendbaar?

De angstige AbvaKabo-top is druk bezig om zich met de grootst mogelijke moeite in een uitgangspositie te manoevreren, waarop de rechter straks niets aan te merken moet kunnen hebben. Ze worden daar zo door in beslag genomen dat ze nauwelijks in de gaten hebben hoe zat de leden het zijn. Zat van het wachten, zat van het lamenteren over rechters, beu van de klappen die ze steeds maar weer moeten inkasseren van Lubbers en konsorten.

Ambtenaren, trendvolgers en uitkeringsgerechtigden zijn kwaad. Zo kwaad zelfs dat ze willen vechten en daarmee willen ze niet 'nog even' wachten. Ze weten precies waarvoor ze de strijd in willen gaan en ze weten ook dat ze dat niet zomaar kado krijgen: doorgaan tot het gestelde doel is bereikt.

Als het moet via een harde, langdurige strijd. Op 18 maart besloten de gemeenteambtenaren in Amsterdam de spits af te bijten.

Sluitpost

Het is nauwelijks bij te houden wat ambtenaren, trendvolgers en uitkeringsgerechtigden de afgelopen jaren te verduren hebben gekregen. Lubbers I heeft hen konsekwent als sluitpost van de begroting misbruikt, hetzij door hen te beroven van hun rechtmatige verhoging van het salaris of de uitkering, hetzij door duizenden arbeidsplaatsen bij de overheid 'weg te schrijven' met het bestrijden van het financieringsstekort van Ruting als motief. Als er al eens een extraatje te verdelen was, dan kregen zij daarvan niets. Aanvankelijk werd hen voorgespiegeld dat met het ingehouden inkomensdeel niet alleen hun arbeidsduurverkortung zou worden gefinancierd, maar ook herbezettingplaatsen zouden worden 'geschapen'. Maar van herbezetting kwam niets terecht: ze hadden een kat in de zak gekocht. Als gevolg van het afstoten van arbeidsplaatsen bij de overheid steeg het aantal werklozen alleen maar.

Regeerakkoord

Lubbers II is zo mogelijk nog erger. In het regeerakkoord van dat kabinet van 1986 staat dat 27.000 arbeidsplaatsen tijdens deze regeerperiode bij de overheid moeten verdwijnen, waarvan

11.000 door privatisering. Vooral de ministeries en de gemeenten moeten het ontgelden. Tegelijkertijd zou de relatief gunstige ontslagregeling voor ambtenaren, de wachtgeldregeling, moeten worden afgeschaft en ook zij zouden onder het herziene sociale stelsel moeten vallen. Het is duidelijk: duizenden ontslaan bij een goedkopere regeling levert Ruting gewoon meer op.

Groeiend verzet

Al voorafgaand aan, maar zeker tijdens het arbeidsvoorwaardenoverleg 1986, vorig najaar, werd al snel iedere gerechtvaardigde verwachting de grond in gestampt dat meegepropteerd zou kunnen worden van de 'opleving van de ekonomie'. De toenmalige minister van Binnenland-

se Zaken Van Dijk zei overal nee op, hoewel het toch nog maar om zeer gematigde verlangens van de ambtenarenbonden ging. Hij vond ambtenaren maar lui, ze kregen een te hoog loon en hun rechtspositie was te sterk.

Nadat de bonden het overleg hadden uitgezeten, stapten ze naar de advies- en arbitragekommissie Albeda. Die stelde hen in zijn advies in het gelijk en heel Nederland vond zó langzamerhand nu ook dat de overheid een slechte werkgever was. Maar Van Dijk trok zich nergens iets van aan en legde zijn 'bod' voor de arbeidsvoorwaarden 1986 eenvoudig eenzijdig op. Vanaf dat moment groeide het verzet onder ambtenaren en trendvolgers snel.

Hogere eisen

In de bondsraad van de AbvaKabo werden direkt al forse eisen gesteld aan het snel naderende overleg over de arbeidsvoorwaarden voor 1987. De afdeling Amsterdam diende tijdens de bondsraadsvergadering van 22 december 1986 een motie in

foto Anne Vaillant

om de onderhandelingsruimte, die het bondsbestuur had gesteld op 2,9 procent, te verhogen naar 3,75 procent 'om de opgelopen inkomensachterstand van 1986 weer goed te maken'. De motie werd door de overgrote meerderheid van de bondsraad aangenomen. Groot was dan ook de verontwaardiging toen tijdens de bondsraadsvergadering van 28 januari bleek dat het bondsbestuur de 3,75 procent eigenmachtig weer had teruggebracht op 2,9 procent omdat 'zowel in de eigen ambtenarencentrale, de ACOP, als ook in de vier centrales van overheidspersoneel de eis om de onderhandelingsruimte op 3,75 procent te stellen in plaats van de voorgestelde 2,9 procent, niet haalbaar is'. Toch haalde de Amsterdamse motie van afkeuring het niet. De eisen voor 1987 luiden uiteindelijk als volgt. Geen gedwongen ontslagen, een bruto loonsverhoging van één procent en een uitkering ineens van driehonderd gulden netto voor iedereen. Doorgaan met vormen van verdergaande arbeidsduurverkortung, handhaven van de dienstjuitloop, geen verslechterung van de wachtgeldregeling, wegwerken van de achterstand in de toeslag op onregelmatige diensten, uitbreiden van de kinderopvang en invoeren van het ouderschapsverlof en het partnerpensioen. Een eisenpakket dat dus neerkomt op 2,9 procent van de loonsom, een bedrag van 1,3 miljard voor 1987 alleen.

Lood om oud ijzer

De eerste schermutselingen met De Koning, plaatsvervanger van de zieke Van Dijk, begonnen op 4 maart. Meteen al kondigde hij aan dat het wachtgeld voor ambtenaren per 1 januari 1988 zou komen te vervallen. De Koning of Van Dijk, de boodschap bleef gelijk: geen ruimte, geen geld, nee dus. Hij probeerde nog wel even de schijn op te houden door in een informeel overleg op 17 maart te suggereren dat voor 1988 een algemene salarisstijging mogelijk zou zijn van één procent, maar daarvoor kwam hij dan eigenlijk honderdmiljoen tekort. Hij kon echter dat geld wel 'vinden' door de jeugdsalarissen te verlagen. Een dag later volgde het eerste officiële overleg over de arbeidsvoorwaarden voor 1987. Het bod van De Koning kwam niet verder dan 700 tot 800

foto Anne Vaillant

miljoen voor 1987 en 1988 samen. Daarbij had hij een nieuwigheid: een tweejarige CAO voor ambtenaren. Dit 'aanbod' werd door de bonden al eerder in de media verontwaardigd als 'onzinnig' van de hand gewezen. Toch gooide De Koning niet helemaal de deur dicht. Hij zegde toe dat de wachtgeldregeling overeind zou blijven gedurende deze kabinetsperiode. Tevens mochten van hem ambtenaren die zijn ontslagen en op wachtgeld gesteld, toch op hun eenenzestigste in de VUT.

De centrales lieten in een uiterste poging om er uit te komen en onder de voorwaarde dat de achterban akkoord zou gaan, hun eis van 2,9 procent voor 1987 zakken naar 2 procent. Maar De Koning ging daar niet op in. Het overleg wordt begin april voortgezet.

Dilemma

Op 5 december 1983 zag de AbvaKabo zich door gerechtelijke uitspraken gedwongen de akties tegen de 3 procent korting op te schorten. Groot waren de frustraties bij de leden die de stakingsakties hadden gedragen. Maar de AbvaKabo-top beloofde de akties te zullen evalueren en te zoeken naar aktievormen waarop de rechter geen greep heeft. 'In maart - april worden de akties hervat. We

gaan vechten voor rechtvaardigheid, voor werk, inkomen en zekerheid. Dus voor een brok vrijheid' aldus Jaap van de Scheur tijdens de bondsraadsvergadering van 22 december 1986. Kennelijk had de evaluatie van 1983 iets bruikbaar opgeleverd. Om te voorkomen dat de rechter meteen al de aktie kan verbieden, moet in ieder geval voordat de aktiemachine in gang wordt gezet absoluut zeker zijn dat het overleg vast zit. De Koning weet dat ook en probeert daarom de schijn op te houden dat hij steeds iets toegeeft. Wetende dat hij er voor het rijk zelfs geld aan overhoudt, 'geeft' hij op die manier het afschaffen van de wachtgeldregeling schen. Vervolgens probeert hij de centrales met een CAO te lijmen. En hoewel de centrales dit spelletje wel door hebben, heeft men - ondanks de grote tegenstellingen - de konklusie dat het overleg geen zin meer heeft, nog niet durven trekken.

Maar ondertussen

De snoeiplannen van dit kabinet gaan echter wel door. Vooral de grote gemeenten, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht kunnen de financiële problemen niet meer de baas en van De Koning krijgen ze geen cent hulp. Plaatselijke bezuinigingsgolven zijn het gevolg. Utrecht wil 500 tot 600 arbeidsplaatsen kwijt om

zo'n 70 miljoen te bezuinigen tot 1991. Amsterdam wil de tegemoetkoming in de ziektekosten van de gemeenteambtenaren korten en bovendien ter bezuiniging 2000 arbeidsplaatsen opheffen. Daarnaast zal door de instelling van stadsdeelraden volgens ruwe schatting nog eens een aantal van 4000 tot 6000 arbeidsplaatsen verdwijnen.

Klinkende overwinning

En uitonderhandeld of niet, de amsterdamsche gemeenteambtenaren namen het gewoon niet meer. De verlaging van de ziektekostenvergoedingen, een regelrechte loonsverlaging, was de lont in het kruitvat. Op een kadervergadering van de AbvaKabo op dinsdag 17 maart in het Wibauthuis, waar gewoonlijk zo'n dertig mensen naartoe komen, waren nu ruim duizend leden aanwezig. En hoewel het nog helemaal niet uitkwam, moest de AbvaKabo de actie wel organiseren. De volgende dag werd besloten voor nederlandse ambtenaren de spits af te bijten en werden op donderdag 19 maart de openbare diensten plat gelegd. Vele

duizenden ambtenaren legden het werk neer. Indien Amsterdam het gewraakte vergoedingenbesluit niet terug zou draaien, dreigde de AbvaKabo de daarop volgende week de akties door te zetten in de vorm van estafette-akties (!).

Zo ver hoefde het niet te komen. Met gejuich gingen maandagochtend 23 maart de stakende ambtenaren akkoord met de kapitulatie van de gemeente: een verplichte kollektieve ziektekostenverzekering per 1 april 1987 met de garantie dat de koopkracht daardoor niet zal dalen, uitbetaling van één volle stakingsdag en de garantie dat er geen gedwongen ontslagen zullen vallen als gevolg van de rijksbezuinigingen. Verder verplicht de gemeente zich om de door de instelling van gemeentedeelraden overtollig geworden ambtenaren passende arbeid te zullen bieden. De eerste ambtenarenslag is gewonnen, De Koning staat schaak.

Jaap van Splunter